

1 מקשה הגמרא: לִמָּא תִּיְהוּ תִּיְבֻתָּא דְּרַב הַמְנוּנָא – האם נאמר
2 שתהיה מבאן פירכא לרב המנונא, דְּאָמַר שוּמְרֵת יָבָם ו־יבמה
3 המחכה ליבום) שְׂוִינָתָה, הרי היא פְּסוּלָה לִיבָמָה כדין אשת איש
4 שזינתה שאסורה לבעלה, ולדבריו הואיל ודינה כזונה הרי היא
5 פסולה לכהונה, ואילו מהמשנה משמע שאינה נפסלת. מתרצת
6 הגמרא: לֹא, אֵין הדיוק מהמשנה נכון, משום שהיא הָרִין אִפְּיֵלו
7 נבעלה לְאַחֵר שאינו יבמה הסריס, נָמִי פסולה לכהונה כדין זונה
8 וכשיטת רב המנונא. וְאִיִּדִי דְּתָנָא רִישָׁא בְּדִידָה – ואגב שקודם לכן
9 שנה התנא הלכה הקשורה בדווקא לבימה הסריס, שאם חלץ לה
10 לא פסלה לכהונה, תָּנָא נָמִי סִיפָא בְּדִידָה – שנה גם את ההלכה
11 שאם בא עליה פסלה, ביבמה הסריס. אבל הוא הדין אם בא עליה
12 אדם אחר.
13 שנינו במשנה: וְכֵן אִילּוּנִית הפטורה מיבום וחליצה, שְׁחָלְצוּ לָהּ
14 אַחֵין בִּו' לא פסלה לכהונה, אבל אם בעלה האחים פסלה מפני
15 שבעילתם אסורה באיסור כרת, והיא נעשית זונה. מדייקת
16 הגמרא: מִעָמָא שהיא פסולה לכהונה משום דְּבַעְלִיּוֹת האחין, הָא אִם
17 לֹא בַעְלִיָּה, לֹא – אֵין מה שהיא אילונית פוסלת אותה לכהונה.
18 כְּמָא – כשיטת איזה תנא נאמרה משנתנו, דְּלֹא כְּרִבִי יְהוּדָה, דְּאִי
19 רְבִי יְהוּדָה, הָאָמַר אִילּוּנִית זֹנָה הִיא ואסורה לכהן, לפי שכל ביאה
20 באשה שאינה ראויה להולדת בנים הרי היא ביאת זנות.

משנה

21 משנתנו עוסקת בדיני סריס, אנדרוניגוס וטומטום: פְּרִים חָמָה כֶּהֱן
22 – שנטרסר במעי אמו ולא נפסל עקב כך לבא בקהל, שְׁנִשָּׂא בַת
23 יִשְׂרָאֵל, מֵאֲכִילָה בְּתִרְיָמָה כדין כל כהן שאשתו הישראלית אוכלת
24 בתרומה בגינה. רְבִי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמְרִים, אֲנִדְרוֹנִיגוֹס ו־מִי שיש
25 לו סימני זכר וסימני נקבה) כֶּהֱן שְׁנִשָּׂא בַת יִשְׂרָאֵל, מֵאֲכִילָה
26 בְּתִרְיָמָה. רְבִי יְהוּדָה אֹמְרִי, מוֹקְמוֹס ו־מִי שזכרו או נקבותו
27 מכוסה בעור ואין יודעים אם הוא זכר או נקבה, שְׁנִקְרַע העור
28 וְנִמְצָא שהוא זָכָר, לֹא יִחְלֹץ לאשת אחיו אם יש אח אחר, מִפְּנֵי
29 שְׁהוּא בְּפָרִים, וסריס אינו חולץ. אֲנִדְרוֹנִיגוֹס נוֹשָׂא אִשָּׁה, אֲכָל לֹא
30 נִישָׂא לזכר, שהא עליו כבא על הזכר. רְבִי אֱלִיעֶזֶר אֹמְרִי,
31 אֲנִדְרוֹנִיגוֹס תִּיְבִין עָלָיו סְקִילָה כּוֹבֵר.

גמרא

32 שנינו במשנה שסריס חמה כהן מאכיל את אשתו הישראלית
33 בתרומה. מקשה הגמרא: פְּשִׁטָּא – הלא פשוט הוא דין זה מאחר
34 שאינו פסול קהל, ולמה הוצרכה המשנה להשמיעו. מתרצת
35 הגמרא: מַהוּ דְּתִימָא – שמא תהא סבור לומר שמאחר שבענין
36 אכילת הכהן בתרומה כתוב (ויקרא כב יא) 'וְיָלִיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ
37 בְּלֶחֶמֹו, לֹכֵן יש לדרוש מ'יליד ביתו' שרק מוֹלִיד – מי שראוי
38 להוליד מֵאֲכִיל בתרומה, אבל שְׁאִינוּ מוֹלִיד – מי שאינו ראוי
39 להוליד אִינוּ מֵאֲכִיל בתרומה, קָא מְשַׁמַּע לָן שאין זו כוונת הפסוק,
40 וגם מי שאינו ראוי להוליד מאכיל בתרומה.
41 שנינו במשנה: רְבִי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמְרִים, אֲנִדְרוֹנִיגוֹס כֶּהֱן שנשא
42 בת ישראל, מאכילה בתרומה. ונחלקו האמוראים בביאור
43 המשנה: אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, האנדרוניגוס מֵאֲכִילָה רק בְּתִרְיָמָה, וְאֵין
44 מֵאֲכִילָה בְּחֹה וְשׁוֹק שאיסור אכילתם לזרים הוא מן התורה, לפי
45 שהאנדרוניגוס הוא ספק זכר ספק נקבה, ונמצא שאשתו רק ספק
46 אשת כהן. רְבִי יוֹחָנָן אֹמְרִי, אִף מֵאֲכִילָה בְּחֹה וְשׁוֹק, לפי שדינו
47 כזכר ודאי, ונישואיו נישואין גמורים.
48 הגמרא מבארת תחילה את דברי ריש לקיש. מקשה הגמרא: וְלִישׁ
49 לְקִישׁ, מַאי שָׁנָא – במה שונים חֹה וְשׁוֹק שאין אנדרוניגוס מאכיל
50 את אשתו משום שהם אסורים לזרים מְדִאוּרִייתָא, ולפיכך אין
51 מאכילים אותם לספק זר, הלא תְּרִימָה נָמִי אסורה לזרים
52 מְדִאוּרִייתָא, והיאך מאכילים אותה לספק זר. מתרצת הגמרא:

53 הָבָא כְּמָא עֲסָקִינוּ – משנתנו עוסקת בְּתִרְיָמָה בְּזִמְן הָהּ שאין בית
54 המקדש קיים שהיא מְדִרְבָּנָה, ובדינים דרבנן מקילים בספיקות
55 ודינים אותו כזכר ואשתו כאשת כהן.
56 מדייקת הגמרא: אֲכָל בְּזִמְן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם שתרומה נוהגת מן
57 התורה, מַאי – מה הדין, ניתן ללמוד מדבריו שלא מאכיל את
58 אשתו בתרומה, מקשה הגמרא: אִם כֵּן אֲדִתָּנִי – במקום שישנה ריש
59 לקיש בדבריו שאנדרוניגוס אֵין מֵאֲכִילָה בְּחֹה וְשׁוֹק, לִיפְלֹג וְלִיתָנִי
60 בְּדִידָה – היה לו לחלק בתרומה עצמה, בְּמָה דְּכָרִים אֹמְרִים
61 שאנדרוניגוס מאכיל את אשתו, דווקא בְּתִרְיָמָה דְּרָבָנָה, אֲכָל
62 בְּתִרְיָמָה דְּאוּרִייתָא לֹא. מתרצת הגמרא: חָבִי נָמִי קָאָמַר – אכן כך
63 היא משמעות דברי ריש לקיש, בְּשָׁהוּא האנדרוניגוס מֵאֲכִילָה
64 בתרומה, מֵאֲכִילָה רק בְּתִרְיָמָה בְּזִמְן הָהּ שנוהגת רק מְדִרְבָּנָה, וְאֵין
65 הוא מֵאֲכִילָה תרומה בְּזִמְן שנוהג חֹה וְשׁוֹק, כלומר בזמן שבית
66 המקדש קיים, וְאִפְּיֵלו בְּתִרְיָמָה דְּרָבָנָה, כגון תרומת פירות שחיובם
67 רק מדרבנן, אינו מאכילה אז, דְּלִמָּא אִתִּי לֹאֲכִילָה – שמא יבוא
68 להאכילה גם בְּתִרְיָמָה דְּאוּרִייתָא, כגון תרומת דגן תירוש ויצהר.
69 וְרַבִּי יוֹחָנָן אֹמְרִי, אִף מֵאֲכִילָה בְּחֹה וְשׁוֹק לפי שהוא זכר גמור,
70 ואשתו אשת כהן.
71 אָמַר לִיה רְבִי יוֹחָנָן לְרִישׁ לְקִישׁ, מִי כְּכָר – כלום אתה סבור
72 שְׁתִּרְיָמָה נוהגת בְּזִמְן הָהּ רק מְדִרְבָּנָה, שלכן העמדת את המשנה
73 שאנדרוניגוס מאכיל את אשתו בתרומה בזמן הזה דרבנן ולא
74 בחוה ושוק. אָמַר לִיה רִישׁ לְקִישׁ, אֵין – אכן כך אני סבור ויש לי
75 הוכחה לכך, שְׁאִנִי שׁוֹנָה בברייתא, עֵיגוּל בְּעֵיגוּלִים עוֹלָה – אם
76 התערב עיגול דבילה של תרומה במאה עיגולים של חולין, או
77 שהתערב עיגול של תרומה טמאה במאה עיגולים של תרומה
78 טהורה הרי הוא בטל. ומעתה, לו היתה תרומה נוהגת בזמן הזה
79 מן התורה, לא היתה תרומת העיגולים בטלה במאה, כיון
80 שחכמים גזרו שכל דבר שלפעמים מוכרים אותו במנין ולא
81 באומד, לא יתבטל מתוך חשיבותו, ועיגול דבילה נמכר לפעמים
82 במנין. ואף שתרומת תאנים היא מדרבנן כמו כל תרומת פירות,
83 ובאיסור דרבנן לא גזרו בכך, מכל מקום כיון שמצויה בזמן הזה גם
84 תרומה מן התורה, יש לגזור שגם תרומה דרבנן לא תתבטל, שמא
85 יטעו לומר שגם תרומה מן התורה מתבטלת באופן זה. וממה
86 ששנינו שהעיגול כן מתבטל, מוכח שכל דין תרומה בזמן הזה הוא
87 מדרבנן.
88 רבי יוחנן דוחה את הראיה: אָמַר לִיה רְבִי יוֹחָנָן, אֵין ראיה משם
89 שתרומה בזמן הזה היא מדרבנן, לפי שגם אם היא מן התורה אין
90 לגזור בעיגולים שלא יתבטלו משום שהם תרומה של תורה, שכן
91 גם איסור תורה מתבטל בתערובת כזו. וראיה לכך, וְהָלֹא אִנִּי שׁוֹנָה
92 בברייתא, חֲתִיכָה של בשר חטאת שנטמאה שהתערבה בְּחִתִּיכוֹת
93 אחרות טהורות, החתיכה הטמאה עוֹלָה, כלומר מתבטלת ברוב
94 והתערובת מותרת באכילה. והרי בשר חטאת טמא אסור באכילה
95 מן התורה, וחתיכות של בשר נמכרות לפעמים במנין. והטעם
96 שבטלה ברוב, לפי שמי כְּכָר – כלום אתה סבור שְׁל דבר שְׁדִרְבִּי
97 לפעמים לִימְנוֹת, שְׁנִינוּ שאינו בטל, אֵין זה כך, אלא רק אִת שְׁדִרְבִּי
98 לִימְנוֹת, כלומר דבר שנמכר לעולם רק במנין ולא באומד, בזה
99 שְׁנִינוּ שאינו בטל ברוב. וחתיכות של בשר ועיגולי דבילה, נמכרים
100 לפעמים גם באומד, ולכך גם כשהם אסורים מן התורה הרי הם
101 בטלים ברוב. ולפיכך אין כל הוכחה ממה שעיגול בעיגולים עולה
102 שתרומה נוהגת בזמן הזה רק מדרבנן.
103 מבארת הגמרא: מַאי הִיא – היכן נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש אם
104 דבר שנמכר רק לפעמים במנין בטל ברוב. דְּתָנָה בערלה (פ"ג מ"ז), מִי
105 שְׁהוּ לֹא חֲבִילִי ו־חבילות של) תִּלְתָּן – מִין קטנית שבא למתק את
106 הקדירה, שֶׁל פְּלִאֵי חֲכָרִם האסורים בהנאה, וְיִלְקֹן באש. וְתַעֲרְבוּ
107 אותן חבילות של כלאים בְּאִתִּיחוֹת – במאתים חבילות תלתן של
108 היתר,

יבמות דף פא עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קנא

32 בחתיכות של היתר. והגמרא מבארת היכן שנינו זאת. שואלת
33 הגמרא: מאי חתיכה – לאיזו ברייתא הכוונה. משיבה הגמרא:
34 דתניא, חתיכה של בשר חמאת חמאת שנתערכה בחמאת חתיכות של
35 בשר חמאות חמורות, וכן פרוסה של לחם חמאת שנתערכה
36 בחמאת פרוסות של לחם חמאת חמורות, תעלה – בטלה החתיכה
37 הטמאה בחתיכות חמורות, וכל התערובות מותרת לאכילה
38 בטהרה. רבי יהודה אומר, לא תעלה – לא בטלה וכל התערובות
39 אסורה באכילה. וטעמו של רבי יהודה, משום שהוא סובר שכל
40 שדרכו לימנות, כלומר אפילו דבר שרק לפעמים נמכר במנין, אינו
41 בטל.
42 ממשיכה הברייתא: אבל חתיכה של חמאת חמורות שנתערכה
43 בחמאת חתיכות של חמורות, וכן פרוסה של לחם חמאת חמורות
44 שנתערכה בחמאת פרוסות של חמורות, דברי חבלי, כלומר גם
45 לדעת תנא קמא לא תעלה – אינה בטילה. וטעם הדבר, לפי שאף
46 אם נידון שאין החתיכה מתבטלת אין כאן הפסד מרובה, שכן ניתן
47 למכור לכהן את התערובת, והוא רשאי לאכול אותה בטהרה.
48 ואף שמכל מקום יש הפסד מועט במה שמתירים אותה לכהן
49 בלבד, שעבור זה דמיה פחותים, אף על פי כן הואיל והחתיכה
50 והעגול דרכם לימנות אין מבטלים איסור תורה בגלל הפסד
51 מועט.
52 מקשה הגמרא על ריש לקיש: קתני מיהת ברישא – מכל מקום
53 שנינו ברישא של הברייתא שחתיכה ופרוסה תעלה – בטילה ברוב,
54 אף על פי שלפעמים נמכרים הם במנין. וקשה מברייתא זו על ריש
55 לקיש שאמר שכל שדרכו לימנות אינו בטל ברוב.
56 מתרצת הגמרא: אמר רבי חייא בריה דרב הונא, ריש לקיש יעמיד
57 את הברייתא בנזיוקה, כלומר שהחתיכות והפרוסות כולן נימוחו
58 ואינן ניכרות כלל, ועל כן אינן עוד דבר שבמנין ובטלות ברוב.
59 מקשה הגמרא: אי הכי שהברייתא מדברת באופן שהחתיכות
60 נימוחו, מאי טעמא דרבי יהודה שסובר שאין החתיכה והפרוסה
61 בטלות ברוב.

1 אין חבילות הכלאים בטלות ברוב החבילות המותרות, אלא כולן
2 – כל החבילות ידלקו באש, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, יעלו
3 ויתבטלו בנזיוקה, כלומר אם התערבה חבילה אחת של
4 כלאים במאות חבילות של היתר, כל החבילות מותרות. וטעמו
5 של רבי מאיר הסובר שחבילות הכלאים אינן בטלות, משום שהיה
6 רבי מאיר אומר, כל שדרכו לימנות אפילו לפעמים, מקדש – אוסר
7 את כל התערובות ואינו בטל, אפילו אם יש כנגדו מאתים או שלש
8 מאות של היתר. וחכמים חולקים על רבי מאיר ואומרים, שלא גזרו
9 על כל דבר שבמנין שלא יתבטל ברוב, ולשיטתם אינו מקדש –
10 אוסר את התערובת אלא אחד מששה דברים אלה בלבד, משום
11 שהם חשובים מאד. ורבי עקיבא אומר, שבעה. ואלו הן ששה
12 דברים שאמרו חכמים, אגוזי פך – הבאים ממקום ששמו פך,
13 ורמוגי בן – הבאים ממקום הנקרא בן, וחביות סתומות – סגורות
14 של שמן או יין תפוחים, וחלפי תרדן – עלי הירק הנקרא תרד,
15 וקולחי כרוב – קלחי ו-שורשיו כרוב גדולים עם העלים, ודלעת
16 יונת – מין דלעת שעליה רחבים. ורבי עקיבא מוסיף על ששה
17 דברים אלה אף בפרות של בעל הפית שהן גדולות ולכן הן
18 חשובות ואינן בטלות ברוב אם נאסרו בהנאה. מכל המינים
19 שהוזכרו כאן, אותם הראוין לערלה – ששייך בהם איסור ערלה,
20 כגון אגוזים ורימונים וחביות של יין תפוחים או שמן, אוסרים את
21 תערובתם באיסור ערלה. ואותם הראויים לבלאי חכמים, כגון תרדן
22 וכרוב ודלעת, אוסרים את תערובתם באיסור בלאי חכמים.
23 ונחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בשיטת רבי מאיר: רבי יוחנן סבר, את
24 שדרכו לימנות שנינו בדברי רבי מאיר, והיינו שרק דברים
25 שמיחדים תמיד למכירה במנין ולא באומד, אינם בטלים
26 בתערובת, אבל אלה שרק לפעמים נמכרים במנין, גם לרבי מאיר
27 בטלים הם בתערובת. וריש לקיש סבר, כל שדרכו לימנות שנינו
28 בדברי רבי מאיר, והיינו שאף דברים שנמכרים לפעמים במנין,
29 חשובים הם ואינם בטלים בתערובת.
30 רבי יוחנן הביא לעיל (ע"א) ראיה לשיטתו שאת שדרכו לימנות
31 שנינו, מברייתא שאמרה שחתיכת בשר של איסור בטילה

אגרות קודש

ב"ה, לי כסלו, תש"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ וכו' מו"ה חיים אבא שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מדי חנוכה.

ובמ"ש אודות מנהגים קשורים בבר מצוה, - לא שמעתי בזה הוראות, לבד הנדפס בהיום יום,
אשר מתחילים להניח תפילין שני חדשים קודם, שבועות אחדים בלא ברכה, וכשמתרגל בהנחתם,
בברכה, וישאל אצל אנ"ש שאולי ידוע להם איך שנהגו בזה במקומם במדינתנו לפנינו.

כן מהנכון לחזור - הברמ"צ המאמר ד"ה איתא במדרש תהלים, וקל ללמדו בעל פה, וגם בנו
יעשה כן.

אקוה שהשתתף בהתועדות דיום הבהיר י"ט כסלו, ויהי רצון שיהי' רישומו ניכר בכל השנה
כולה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.